

Et forskningssamarbejde mellem forskere fra kunst- og kulturvidenskaberne, samfundsvidenskaberne og arkitekturen forsøger at kortlægge det synlige og det usynlige, som det kommer til udtryk i vores samtidskultur. Kulturforsker Kristin Veel udforsker bl.a. byens rum.

DET SYNLIGE OG DET USYNLIGE I SAMTIDSKULTUREN

AF
KRISTIN VEEL

INSTITUT FOR KUNST OG KULTURVIDENSKAB,
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Forestil dig, at du er i en europæisk storby. Du står i det historiske bycentrum med pittoreske gamle bygninger, butikker og cafeer i gadeniveau. Hist og her kan man se konturerne af et museum, der er presset ind i det tæt bebyggede urbane rum, der omgiver dig. Langsomt bevæger du dig væk fra menneskemængderne, turisterne og shopperne og når et område af byen, som er blevet bebygget for kort tiden siden. Du befinder dig på et sted, der tidligere har været præget af tung industri. Et område, der nu er bebygget med nye bygninger, typisk en blanding af mondæne beboelsesblokke og kontorer og som er præget af en uniform arkitektonisk æstetik - høje, potente, fritstående bygninger, der illustrerer en fremherskende forkærlighed for materialer som glas og stål.

LUFT, LYS OG SOL

Ét af de centrale karakteristika ved denne arkitektur, som er blevet mere og mere dominerende siden 1990'erne, er tendensen til, at bygningens indre eksponeres ved hjælp af store glaspartier. Det er en æstetik, som bringer mindelser

om det tidlige 20. århundredes modernistiske arkitektur ved at trække på to tilsyneladende modsætningsfyldte æstetiske udtryk. På den ene side kommer man til at tænke på den utopiske glasarkitektur, som genfindes i ekspressionisternes tegninger samt i de modernistiske ikoner, der er tegnet af arkitekter som blandt andet Mies van der Rohe. Det er en arkitektur, som er elitær og radikal, og for det meste er blevet realiseret i kontorbygninger i områder med højhuse. På den anden side bringer disse nye bygninger mindelser om det modernistiske reformcredo om luft, lys og sol i boligarkitektur, der står i kontrast til de traditionelle kompakte bykerner. I løbet af de sidste to årtier er dette dobbelte æstetiske paradigme blevet mere og mere udbredt og har iværksat en ny æstetisk trend i samtidens urbane arkitektur. En trend, der peger på en genforhandling af traditionelle opfattelser af, hvad vi opfatter som synligt og usynligt.

OVERVÅGNINGSSAMFUNDET

Forskningsnetværket Negotiating (In)visibilities - A Network for Studies on the Seeable and the

FOTO. KRISTIN VEEL

Hidden of Contemporary Culture anskuer denne form for arkitektonisk æstetik som en del af samtidskulturens generelle (gen)forhandling af, hvad synlighed betyder i dag. I samme periode som glasarkitekturen har vundet indpas, har vi ligeledes set det, som samfundsvidenskaben kalder "overvågningssamfund" udfolde sig i nye teknologier. Det har betydet, at teknikker, som før hørte til i efterretningstjenestens verden, nu gennemsyrrer vores hverdag. Vi ser disse teknologier i den udbredte brug af CCTV-kameraer på såvel offentlige som private områder, men de findes også i en række hverdagsituationer. F.eks. bevægelsessensorerne på offentlige toiletter, der i hygiejnens navn aktiverer og deaktiverer lyset, vandet eller toilet skyllet, eller i det dataspor, vi efterlader os, når vi bevæger os rundt på internettet. I den offentlige debat italesættes overvågning ofte som en diskussion af privatlivets fred kontra parolen "hvis du ikke har noget at skjule, har du intet at frygte". Samtidig demonstrerer samtidens medievirkelighed en higen efter det, som teaterhistorikeren E. J. Westlake med reference til Facebook har kaldt

en "performativ overvågning", et eksempel er reality-tv kulturen. En form for selvforlydt overvågning, der skaber helt nye former for såvel ekshibitionisme som voyeurisme, hvor det, der opfattes som angstprovokerende, er risikoen ved ikke at blive set snarere end at blive set.

Ved at bringe internationale forskere fra kunst- og kulturvidenskaberne sammen med samfundsvidenskabelige og arkitektur-forskere arbejder vi i dette forskningsnetværk med at blottlægge, hvordan det, der er synligt, og det, der er usynligt i samtidskulturen - det private og det offentlige - veksler og kommer til udtryk i arkitekturen, litteraturen, kunsten og medierne. Håbet er, at vi herved kan nærme os en forståelse af, hvordan disse kategorier genforhandles og opfattes på nye måder i samtidskulturen.

NETVÆRKETS ARBEJDE KAN FØLGES PÅ
WWW.NI.IKK.KU.DK/

De mange store glasfacader fylder godt op langs Københavns havn. Her er det Nykreditbygningen.